

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: СУТНІСНИЙ АПАРАТ І МОЖЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ПОДАТКОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

© 2016 КАРПІНСЬКИЙ Б. А., МАКСИМІВ Д. Я., КАРПІНСЬКА О. Б.

УДК [330.322:330.34]:336(477)

Карпінський Б. А., Максимів Д. Я., Карпінська О. Б. Децентралізація: сутнісний апарат і можливості фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання

Мета статті полягає в розробці системних положень формування і функціонування фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання як імперативного інструменту впливу й активізації інвестиційних процесів в умовах децентралізації, виходячи з потреби розширення податкової бази та нарощування фінансової спроможності державного бюджету. Синтезовано наукові засади організації фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання, виділено фактори його впливу і ролі в активізації реалізації наявного фінансово-податкового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць у процесі децентралізації. Сформовано апаратний інструментарій даного механізму та вичленено можливості його прояву в децентралізаційних процесах. Вперше запропоновано функціонально-економічну модель фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання, яка комплексно включає як важелі інвестиційно-податкового середовища, так і потреби стратегіології розвитку, економічного зростання та нарощування податкових надходжень за проведення активної децентралізаційної політики. Обґрунтовано ефективність пропонованого механізму у збалансованості фінансово-податкової системи держави та досягненні оптимального рівня децентралізації.

Ключові слова: децентралізація, децентралізаційна політика, фінансово-податковий потенціал, інвестиційно-податкове середовище, фінансово-податковий механізм інвестиційного зростання, збалансованість фінансово-податкової системи.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 21.

Карпінський Борис Андрійович – кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: Karpinsky01@email.ua

Максимів Дмитро Ярославович – аспірант кафедри економіки та менеджменту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: maksimivdmitro88@ukr.net

Карпінська Олена Борисівна – кандидат юридичних наук, Адвокатське об'єднання «Карпінська і партнери» (вул. Вітовського, 29, Львів, 79011, Україна)

E-mail: karpinska@ua.fm

УДК [330.322:330.34]:336(477)

Карпінский Б. А., Максимив Д. Я., Карпинская Е. Б.

Децентрализация: сущностный аппарат и возможности фінансово-налогового механизма инвестиционного роста

Цель статьи заключается в разработке системных положений формирования и функционирования финансово-налогового механизма инвестиционного роста как императивного инструмента влияния и активизации инвестиционных процессов в условиях децентрализации, исходя из необходимости расширения налоговой базы и наращивания финансовой самостоятельности государственного бюджета. Синтезированы научные основы организации финансово-налогового механизма инвестиционного роста, выделены факторы его влияния и роли в активизации реализации имеющегося финансово-налогового потенциала административно-территориальных единиц в процессе децентрализации. Сформирован аппаратный инструментарий данного механизма и выделены возможности его проявления в децентрализационных процессах. Впервые предложена функционально-экономическая модель финансово-налогового механизма инвестиционного роста, которая комплексно включает как рычаги инвестиционно-налоговой среды, так и потребности стратегической развития, экономического роста и наращивания налоговых поступлений при проведении активной децентрализационной политики. Обоснована эффективность предлагаемого механизма в сбалансированности финансово-налоговой системы государства и достижении оптимального уровня децентрализации.

Ключевые слова: децентрализация, децентрализационная политика, финансово-налоговый потенциал, инвестиционно-налоговая среда, финансово-налоговый механизм инвестиционного роста, сбалансированность финансово-налоговой системы.

Рис.: 1. Табл.: 1. Библ.: 21.

Карпінський Борис Андреевич – кандидат экономических наук, профессор, заведующий кафедрой экономики и менеджмента, Львовский национальный университет им. И. Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: Karpinsky01@email.ua

Максимив Дмитрий Ярославович – аспирант кафедры экономики и менеджмента, Львовский национальный университет им. И. Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: maksimivdmitro88@ukr.net

Карпінська Елена Борисовна – кандидат юридических наук, Адвокатское объединение «Карпінская и партнеры» (ул. Витовского, 29, Львов, 79011, Украина)

E-mail: karpinska@ua.fm

UDC [330.322:330.34]:336(477)

Karpinsky B. A., Maksymiv D. Ya., Karpinska O. B. Decentralization: the Essential Apparatus and Possibilities of the Financial and Fiscal Mechanism for Investment Growth

The article is aimed at developing the system provisions concerning the formation and operation of the financial and fiscal mechanism for investment growth as a mandatory tool of influence and intensification of investment processes in the context of decentralization, proceeding from the necessity of broadening the tax base and increasing the financial viability of the State budget. The scientific foundations of organizing the financial and fiscal mechanism for investment growth have been synthesized, both factors of its influence and role in the enhancing the implementation of the existing financial and fiscal potential of the administrative-territorial units in the decentralization process have been allocated. The apparatus-specific instrumentarium of this mechanism has been formed, possibilities of its manifestation in the decentralized processes have been allocated. For the first time has been proposed a functional-economical model of financial and fiscal mechanism for investment growth that comprehensively includes both levers for investment and taxation environment and needs of strategiology of development, economic growth, and increasing tax revenues while conducting an active decentralization policy. Efficiency of the proposed mechanism has been substantiated as to balance of the financial and fiscal system of the State and achieving the optimal level of decentralization.

Keywords: decentralization, decentralization policy, financial and fiscal potential, investment and taxation environment, financial and fiscal mechanism for investment growth, balance of financial and fiscal system.

Fig.: 1. Tabl.: 1. Bibl.: 21.

Karpinsky Borys A. – PhD (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: Karpinsky01@email.ua

Maksymiv Dmytro Ya. – Postgraduate Student, Department of Economics and Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: maksimivdmitro88@ukr.net

Karpinska Olena B. – PhD (Laws), Attorneys' Association «Karpinskaya and partners» (29 Vitovskoho Str., Lviv, 79011, Ukraine)

E-mail: karpinska@ua.fm

Світові глобалізаційно-трансформаційні процеси сьогодення засвідчують як актуальність програного розгортання децентралізаційних процесів з метою забезпечення належної економічної стабільності фінансово самостійних економічно-розвинених територій (донорів фінансових ресурсів), так і необхідність посилення відповідальності за прийняття управлінських рішень щодо фінансово слабких територій задля збереження стабільності системи в межах окремих держав чи світових фінансово-економічних структур. Оскільки надмірна централізація в певній системі може призвести до постійного висмокування фінансових потенціалів економічно розвинених територій, не сприяючи зацікавленості в самостійному вирішенні проблем фінансово-податкового забезпечення у фінансово слабких регіонів, через постійну фінансову підтримку таких адміністративно-територіальних одиниць [1–21]. Дані процеси простежуються як на глобальному рівні – у світових фінансово-економічних структурах (зокрема, спрямованість Великобританії на вихід з Європейського Союзу), так і на внутрішньодержавному – при розширенні повноважень (зокрема, у США, де кожен окремий штат є самостійним у прийнятті управлінських рішень).

Окрім того, досвід багатьох економічно розвинених країн світу підтверджує, що за децентралізації:

- ✦ формуються додаткові можливості окремих адміністративно-територіальних одиниць самостійно вирішувати свої проблеми;
- ✦ оптимально підбирається властива (сприятлива мешканцями) соціальна й економічна політика, яка гармонічно співіснує з можливостями та потребами територій;
- ✦ значно активізуються інвестиційні процеси, оскільки інвестори також отримують можливість вибору умов, які їм найбільше підходять.

Виходячи з цього, децентралізація (фінансова, політична, адміністративна) сприятиме активізації фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання (ФПМІЗ), оскільки гармонічно розподілить території (регіони) на інвестиційні зони за пріоритетністю інвестиційної дохідності або/чи видів інвестиційної діяльності (вкладень). Практично, кожен окремий регіон буде приваблювати своїх інвесторів, які займаються певним видом інвестування, активізуючи загалом інвестиційну систему держави, а як наслідок: інвестиційна активність за функціонування ФПМІЗ сприятиме розширенню фінансово-податкової бази державного бюджету України.

Децентралізація в системі ФПМІЗ значно активізує та прискорить інвестиційні процеси, що приведе до інвестиційної децентралізації територій. Об'єктивно, що за певний період у інвестиційному середовищі відбудеться самозбалансування в інвестиційних зонах, у яких сформується оптимальні умови для того чи іншого виду інвестиційної діяльності (чи капіталу).

Міжнародний досвід вказує на те, що для створення сприятливих умов для розвитку економіки необхідно, щоб рівень інвестицій становив 19–25% від ВВП (в Україні перед початком глобальної фінансової кризи даний показник досягав 13–17%, а згодом почав критично знижуватися). Відповідно до розрахунків експертів

загальна потреба в інвестиціях для проведення структурної перебудови економіки України становить від 140 до 200 млрд дол. США, причому щорічна потреба національної економіки в інвестиціях оцінюється від 30 до 40 млрд дол. [2, с. 120–121]. При цьому, потрібні не лише кількісні, а й якісні зміни в інвестуванні. Так, наприклад, 75–85% інвестицій повинні бути інноваційними й сприяти прогресивним змінам у структурі економіки регіонів України [5, с. 92].

Зазначимо також, що за іншими оцінками нині потреби в інвестиціях для оновлення основних фондів в Україні становлять більше 90 млрд дол. США [7, с. 62–66]. Однак наведені цифри в інвестиційних потребах для комплексного переозброєння виробничого апарату України виглядають досить заниженими, оскільки при вартості основних засобів в Україні на 2014 р. у 13752,1 млрд грн (859,5 млрд дол. США) та ступені їхнього зносу, який (за даними Державної служби статистики України) становив 83,5%, для їхнього оновлення, з урахуванням інноваційної складової виробничого апарату, за оцінкою авторів даного дослідження, необхідні інвестиційні ресурси вже перевищують 700 млрд дол. США. Доцільно також підкреслити, що розглядувана потреба в інвестиціях майже співмірна з фінансово-ресурсними втратами України від дій держави-анексора (Крим) у 0,5 трлн дол. США [12].

Зокрема, на думку фахівців-атомників, в Україні за 4 роки у 7 атомних блоків із 15 (на 4 атомних електростанціях) закінчується нормативний термін експлуатації, а для його продовження необхідні інвестиції у 300 млн дол. США на один блок (загалом потреба у 2,1 млрд дол. США). Окрім того, будівництво нового такого блоку коштує 3–5 млрд дол. США. Практично, якщо не вкласти такі інвестиційні ресурси в оновлення основних фондів атомної енергетики, то вже до 2020 р. Україна втратить 50% потужностей (дана енергетика виробляє в Україні понад половину всієї електроенергії). Коли врахувати гостру залежність України від зовнішніх енергетичних ресурсів, то неухва до формування і реалізації власного енергетичного потенціалу в системі децентралізаційної політики або затягування організаційно-інвестиційних заходів з його використання може мати досить проблематичні наслідки.

Лише потреби в інвестиціях для проведення капітального ремонту автомобільних доріг в Україні перевищують десятки мільярдів гривень. Тривале недофінансування процесу даного ремонту значно відтермінує відповідність автомобільних артерій міжнародним стандартам та призводить до відчутної фінансової втрати переваги України в активному використанні власного територіального розташування у мережі функціонування транснаціональних транспортних коридорів [13]. Зокрема, у Львівській області на даний ремонт у 2016 р. скеровано біля 1 млрд грн, або в середньому 5 млн грн на 1 км.

Тому забезпечення фінансово-податкової самостійності адміністративно-територіальних одиниць і розширення фінансово-податкових потенціалів окремих територій в процесі децентралізаційних змін з урахуванням сучасних викликів та негараздів: зношеність основних

фондів, що перевищує 80%; зовнішня заборгованість, що перевищує граничний рівень – 60% від валового внутрішнього продукту; незавершений військово-політичний конфлікт на сході України; економічна нестабільність і турбулентність фінансових ринків; імперативність, бюрократизованість і різновекторність політичних рішень, а також відсутність достатніх інвестиційних ресурсів у реальному секторі економіки України залишають за собою відкритим питання розробки та реалізації відповідного потребам часу ФПМІЗ механізму для досягнення максимального ефекту від невідвортної децентралізації (фінансової, політичної, адміністративної).

Підкреслимо, що окремі проблемні питання ефективного забезпечення фінансово-податкової самостійності адміністративно-територіальних одиниць через децентралізацію з урахуванням прогресивних механізмів впливу на її ефективність досліджували такі науковці: George W. H., Mehmet S. T. [15], Spina N. [20], Wayne M. M. [21], Амоша О. І., Буркинський Б. В. [1], Власюк О. С. [3], Геєць В. М. [4, 16], Гончаров В. М. [5], Мазаракі А. А., Чугунов І. Я. [6], Халатур С. М. [14] та інші.

Однак на даний час в Україні невірним залишається питання формування дієвого механізму активізації інвестиційних процесів та розширення фінансово-податкового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць в умовах невідвортності проходження децентралізаційних процесів.

Метою статті є розробка системних положень формування і функціонування фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання як імперативного інструменту впливу й активізації інвестиційних процесів в умовах децентралізації (фінансової, політичної, адміністративної), виходячи з потреби розширення податкової бази та нарощування фінансової спроможності державного бюджету за спрямованості на динамічне збалансування фінансово-податкової системи України.

Як свідчить практика економічно розвинених держав, децентралізація стає тим інструментом впливу на економічні процеси, який дає можливість територіальним структурам значної самостійності у прийнятті будь-яких рішень, що стосуються фінансової, політичної та адміністративної сфер [15, 18, 20, 21].

Децентралізацію (в іншому значенні: децентралізаційний процес, децентралізаційна політика) у системі фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання можливо розглядати з трьох аспектів.

За першим із них (вищим – високорівневою) – вона наявна в розвинутих державах та питання накопичення і використання фінансових ресурсів, політичні й адміністративні важелі розподілені збалансовано в інтересах як держави, так і місцевих громад, дозволяючи тим активно реагувати на територіальні потреби характерними змінами у виборі інструментарію фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання.

Другий аспект у системі ФПМІЗ більш характерний до тенденцій розгортання децентралізації та появи територіальних осередків, де децентралізаційна політика вже спрацювала (тобто, коли накопичений позитивний досвід з проблематики задіяння механізму можли-

во переносити на інші територіально-адміністративні одиниці). У даному випадку виділено критерії оцінювання і порівняння результатів цієї політики в окремих територіях, що дозволяє виробляти на основі даного досвіду власні підходи з впровадження децентралізації та її регулювання на основі інструментарію фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання в інтересах конкретних громад.

За третім аспектом, де питання децентралізації лише порушуються, хоча ФПМІЗ й функціонує, тобто знаходяться на початковому етапі становлення, немає консолідованого розуміння щодо даної політики між державними інституціями та місцевими органами влади, що призводить до виникнення постійних конфліктних ситуацій і відповідних потрясінь: держава остерігається втратити владу та постійний контроль за всім розвитком, а місцеві управлінські органи не прагнуть брати на себе всю відповідальність за активізацію даного механізму в покращенні соціально-економічного стану підпорядкованої їм території.

Зважена децентралізаційна політика формує, виховує та стимулює вироблення сучасних поглядів у стратегіології розвитку територіальних громад, оскільки сильні регіони з потужною фінансовою основою створюють і потужну державу, яка володіє ефективним набором важелів впливу і управління – фінансових, політичних, адміністративних та оперативних реагує на потреби через відповідний ФПМІЗ [8].

Децентралізаційна політика держави – процесна діяльність, яка спрямована на послаблення постійного централізаційного управлінського впливу на окремі адміністративно-територіальні одиниці з метою розширення ними практичних можливостей у прийнятті власних рішень, які йтимуть на користь забезпечення реалізації наявного ресурсного потенціалу (фінансового, податкового, трудового тощо) територій у конкретних фінансово-економічних процесах.

Загалом, на думку авторів, практичні результати децентралізаційної політики та її ефективність (проявність) у системі ФПМІЗ можливо оцінювати на основі використання двох підходів: якісного та кількісного (табл. 1).

Також зазначимо, що у випадку досягнення високорівневої (багаторівневої) децентралізації держава (регіони) мають змогу більш оптимально розпорядитися всім наявним ресурсним потенціалом конкретної території. Проте така децентралізація вимагає високого рівня відповідальності за прийнятті управлінські рішення та відповідної фінансово-податкової дисципліни.

Роль фінансово-податкового механізму у прискоренні децентралізаційних процесів та досягненні стійкого рівня децентралізації є надзвичайно важливим у нинішніх умовах. Оскільки ФПМІЗ слугуватиме прогресивним інструментом впливу на нарощування можливостей фінансової системи України [11, 17].

Ключовим завданням задіяння пропонованого ФПМІЗ є встановлення найбільш прозорих, привабливих і простих правил «гри»; узгодженої взаємодії та функціонування для всіх суб'єктів інвестиційної інф-

Інструментарний апарат оцінювання і активування впливу децентралізаційної політики держави на ефективність її ФПМІЗ

Підхід	Характерні показники	Оцінювальний прояв	Засоби впливу
Якісний	– диспропорційність у територіальному розвитку	– не виправдані демпінгові чи завищені ціни на окремі товари чи послуги	– створення інструментів конвергентного вирівнювання (інформаційного і цінового) в рамках уточнення важелів та методів децентралізаційної політики (зміна цінових орієнтирів, податкові стимули, активізація інвестиційного середовища)
	– слабкість або відсутність сировинної бази	– завищені ціни на якісну сировину та невідповідність ціни-якості на сировину заміщення	– розробка інструментарію і субмеханізму урівноваження цін у рамках формування ефективного інвестиційного середовища в системі дії ФПМІЗ (використання і задіювання часових та стимулюючих чинників децентралізації на місцевому рівні щодо інвесторів і інвестування)
	– обмежена інфраструктурна складова	– відсутність проявів ефективного використання, зростання та розширення виробництва за наявного ресурсного потенціалу	– покращення і розширення можливостей інфраструктури за проведення децентралізаційної політики (створення точок зростання – інвестиційних платформ) у ключових секторах економіки в процесі реалізації та функціонування ФПМІЗ
	– тенденції у фінансовому та інвестиційному кліматах території	– обмеженість достатніх фінансових ресурсів і податкових стимулів у межах адміністративно-територіальних одиниць	– розширення фінансових джерел та розробка системи податкових стимулів децентралізаційної політики щодо задіювання ефективних субмеханізмів ФПМІЗ в межах активізації інвестиційного середовища
	– низький рівень споживчих можливостей населення	– недостатність фінансово-інвестиційних ресурсів для підтримання достатньої взаємодії складових (населення – виробник) у споживчо-виробничому процесі	– створення та активізація фінансово-податкових можливостей інвестиційного територіального середовища за проведення децентралізаційної політики для забезпечення нарощування продуктивності праці і платоспроможності населення через реалізацію ФПМІЗ
Кількісний	– кількість працюючих за віковою структурою	– відсутність робочих місць та можливості до самореалізації молодих робітників і спеціалістів	– залучення в систему національної економіки та інвестиційного середовища молодих висококваліфікованих та не заангажованих кадрів (законодавчо встановити відсоток молодих спеціалістів на основі аналізу досвіду високорозвинених країн, а за неможливості робляться відповідні відчислення)
	– валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення або валовий регіональний продукт (ВРП) на одну особу	– недостатній рівень ВВП або ВРП для активізації нарощування податково-інвестиційного потенціалу	– активізація фінансового і інвестиційного кліматів у рамках проведення децентралізаційної політики через задіювання ФПМІЗ для нарощування ВВП або ВРП на одного мешканця
	– виробництво та затрати енергетичних і сировинних ресурсів на душу населення	– обмеженість у можливостях накопичення і використання ресурсного потенціалу територій в розрахунку на душу населення	– поліпшення ситуації з використанням ресурсного потенціалу території в рамках ФПМІЗ, проведення ефективних інвестиційних залучень з енергозбереження, моніторинг і контроль за використанням ресурсного потенціалу при децентралізації
	– рівень оплати праці працюючих у різних галузях	– стримані можливості населення до стимулювання податково-інвестиційного зростання	– розширення інвестиційних залучень у рамках проведення прогнозованої децентралізаційної політики щодо активізації ФПМІЗ, підвищення продуктивності праці, а з цим і рівня її оплати

Джерело: авторська розробка.

раструктури [19] в рамках децентралізаційної політики держави, з метою створення найвигідніших умов для вітчизняних та міжнародних інвестиційних капіталів. Об'єктивно, що зазначене буде додатково впливати на конкурентоспроможність національної економіки і в системі активізації залучення інвестиційних коштів.

Підкреслимо, що сприяння інвестиційного та податкового зростання підштовхуватиме до активного включення в процес інвестування значної кількості нових вітчизняних і закордонних інвесторів. Означене вище обумовить можливість закласти нові технологічні платформи у стратегіології розвитку держави вже на сучасній базі науково-технічного прогресу. Такий теоретико-методологічний підхід до розуміння сутності інвестицій та інвестиційно-податкового зростання сприяє розширенню наявних джерел формування фінансових ресурсів.

Тісний внутрішній взаємозв'язок між елементами ФПМІЗ має бути важливою умовою ефективного функціонування механізму та становлення «інвестиційно-податкового середовища», яке реструктурує, спростить і активізує взаємодію суб'єктів всіх ринків між собою за проведення децентралізаційних процесів.

Інтегрально, функціонально-економічна модель ФПМІЗ має пов'язувати в єдине ціле потреби стратегіології розвитку, економічного зростання та нарощування податкових надходжень (рис. 1).

Задіювання ФПМІЗ сприятиме становленню інвестиційно-податкового середовища, яке, своєю чергою, позитивно впливатиме як на всіх суб'єктів інвестиційного ринку; фінансово-кредитні інститути, домогосподарства, бізнес, науку та інших суб'єктів фінансово ринку, так і на процеси взаємодії між ними, які функціонують, виходячи з чинних законодавчо-правових норм у межах децентралізації адміністративно-територіальних одиниць.

Формування відповідного потребам інвестиційно-податкового середовища стимулюватиме обмін інформаційними, фінансовими, товарними, технологічними та іншими ресурсами і послугами між різними територіями, що служитиме інструментом збалансованості (фінансової, податкової, цінової тощо); об'єднуватиме та підтримуватиме надзвичайно тісний системний взаємозв'язок як між усіма суб'єктами конкретних територій, так і окремих суб'єктів між собою, значно прискорюючи швидкість сприйняття, аналізу, реагування, регулювання та коригування проблем, що виникають в системі чи окремому суб'єкті системи, забезпечуючи тим підвищення функціональності всієї системи та сприяючи подальшому нарощуванню фінансово-податкового потенціалу конкретних територій та інвестиційному зростанню.

Використання парадигми ефективної реалізації, ФПМІЗ виступає ключовим завданням для вирішення

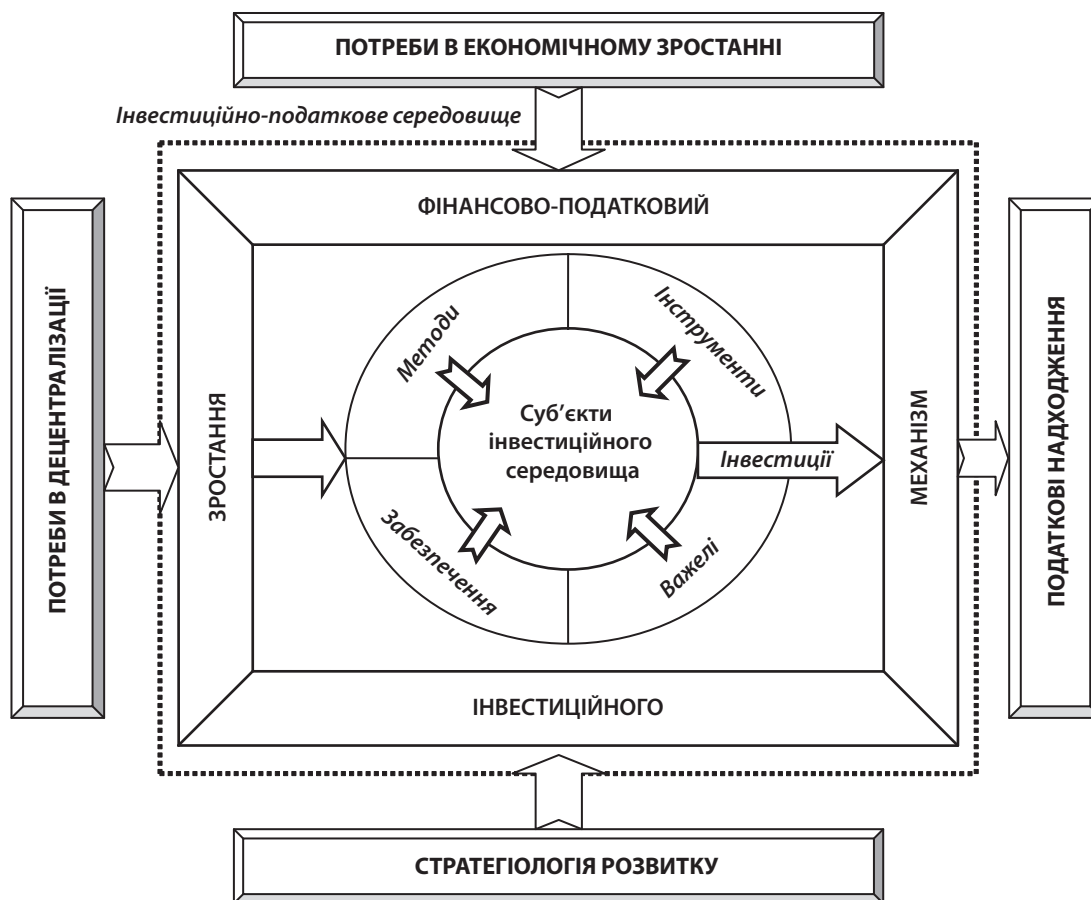

Рис. 1. Функціонально-економічна модель фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання за децентралізації

Джерело: авторська розробка.

багатьох соціально-економічних проблем сьогодення окремих територій в умовах проведення децентралізаційної політики держави. Інвестиційне зростання стане рушієм виробничого процесу, підвищить платоспроможність населення та сприятиме подальшому розширенню виробництва у зв'язку із зростанням рівня споживчих можливостей населення.

Для конвергенції, більш тісного взаємозв'язку і взаємодії між всіма суб'єктами, процесами, методами, інструментами та важелями ФПМІЗ у межах децентралізації (фінансової, політичної, адміністративної) доцільно використати досвід ЄС та впровадити в практичну сферу відкритий метод координації (ВМК), який виявився надзвичайно дієвим та ефективним при вирішенні багатьох завдань у різних сферах господарювання.

Так, вперше принцип ВМК було сформульовано у 2000 р. на засіданні Європейської ради в Лісабоні як спосіб забезпечення та поширення найкращих практик і досягнення найбільшого зближення з метою реалізації основних задач ЄС. ВМК є й когнітивним, і нормативним інструментом, який дозволяє навчатися один в одного. Ефективність ВМК залежить від систематичного поширення знання й досвіду та забезпечує: взаємонавчання (на вищому рівні); навчання зверху вниз; навчання, спрямоване від рівня інститутів, соціальних партнерів, місцевих органів влади й регіонів нагору (знизу догори). Його основні компоненти включають рекомендації та критерії реалізації, індикатори прогресу і багаторівневий моніторинг, обмін найкращими практиками й інтерактивний процес навчання, реалізацію в рамках національної політики й законодавства. Новий спосіб керування спирається на такі інструменти, як: моніторинг, взаємоаналіз, пошук й обмін найкращими методиками і практиками з метою сприяння координації на політичному рівні, полегшення процесів навчання згори донизу і знизу нагору, розвитку навчання через співробітництво і навчання з метою підвищення конкурентоспроможності [14].

Загалом, становлення інвестиційно-податкового середовища за дії ФПМІЗ у межах децентралізації сприятиме комплексному й ефективному використанню наявного (людського, сировинного, інвестиційного) незадіяного потенціалу територій з метою активізації використання фінансово-податкового потенціалу територій.

ВИСНОВКИ

Потреба в багаторівневій децентралізації вимагає від урядових інституцій прийняття нестандартних рішень із застосуванням передових і прогресивних інструментів впливу на економічні процеси, врахуючи сучасні виклики і виходячи з конкретних потреб територій.

Синтезований апаратний інструментарій ФПМІЗ у системі децентралізації сприятиме можливостям активізації інвестиційних процесів та більш ефективному використанню наявних незадіяних ресурсів територій для нарощення фінансово-податкового потенціалу, підвищуючи тим як конкурентоспроможність всієї фінансово-економічної системи держави, так і посилю-

ючи купівельну спроможність населення в напрямку розширення можливостей виробничого процесу, зростання ВВП і подальшого економічного і суспільного розвитку.

Децентралізація та системна децентралізаційна політика держави обумовить розширення її можливостей щодо забезпечення фінансової стійкості та більшу фінансово-податкову самостійність адміністративно-територіальних одиниць в інтересах їхніх мешканців.

Становлення за інвестиційної децентралізації відповідних інвестиційних зон і задіявання при цьому фінансово-податкового механізму інвестиційного зростання надасть можливість інвесторам сконцентрувати свою увагу на конкретному регіоні, який забезпечить оптимальні фінансові результати (виходячи з наявності тих чи інших ресурсів, технологій, інфраструктури та логістичних зв'язків) від інвестиційних вкладень. Цілеспрямована децентралізаційна політика в системі залучення інвестиційних потоків дозволить як інвесторам, так і адміністративно-територіальним одиницям не допускати розпорошення інвестиційних ресурсів, концентрувати та спрямовувати капітали в перспективні інвестиційні зони (виходячи з виду економічної діяльності), а значить – мінімізувати ризики втрати капіталу чи провалу інвестиційного проекту. Реалізація даного механізму за децентралізації сприятиме розширенню діапазону прогностичних показників податкових бюджетних надходжень у рамках стратегіології розвитку окремих територій, загалом позитивно впливаючи на динаміку віддачі економічної системи держави, піднімаючи тим самим як інвестиційну привабливість, так і міжнародний іміджевий рейтинг довіри інвесторів до економіки України. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Амоша О.** Інституціональне та ресурсне забезпечення економічного розвитку України / О. Амоша, Б. Буркинський // Економіка України. – 2006. – № 1. – С. 89–91.
- Бандурка А. М.** Иностранные инвестиции в регионы Украины : монография / А. М. Бандурка, С. И. Лекарь, О. В. Носова. – Харьков : Золотая миля, 2013. – 340 с.
- Власюк О. С.** Шляхом децентралізації: виклики, ризики та пріоритети реформування регіонального розвитку в Україні / О. С. Власюк // Регіональна економіка. – 2015. – № 1. – С. 5–18.
- Геєць В. М.** Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / Валерій Михайлович Геєць; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. – К., 2009. – 864 с.
- Гончаров В. М.** Формування організаційно-економічного механізму державної стратегії розвитку інвестиційного потенціалу регіону : монографія / В. М. Гончаров, Г. І. Сорокуров, А. Є. Пожидаєв та ін. – Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2012. – 155 с.
- Державне фінансове регулювання економічних перетворень :** монографія / І. Я. Чугунов, А. В. Павелко, Т. В. Канева, та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 376 с.
- Драбовський А. Г.** Лізинг як альтернативна форма фінансування та інвестування в сучасних умовах / А. Г. Драбовський // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – № 3(69). – С. 60–66.
- Карпинский Б. А.** Стратегіология развития экономической системы государства: основы, финансовые вызовы, диспропорции // Финансовое управление развитием экономиче-

ских систем : монографія / О. О. Ардасова, Д. А. Демин, Б. А. Карпинский и др. ; под общ. ред. С. С. Чернова. – Новосибирск : СИБПРИНТ, 2012. – С. 269–289.

9. Карпінський Б. А. Фінансово-податковий механізм інвестиційного зростання / Б. А. Карпінський, Д. Я. Максимів, О. Б. Карпінська // Научные ответы на вызовы современности: экономика : монография. В 2 книгах. К. 1. / [Авт. кол.: Е. А. Пахомова, А. Е. Зубарев, А. В. Пластинин и др.]. – Одесса : Куприенко С. В., 2016 – 178 с.

10. Карпінський Б. А. Реконструкція і технічне переозброєння виробництва – основа економічного розвитку України / Б. А. Карпінський // Україна в XXI столітті: концепції та моделі економічного розвитку : матеріали доповідей V Міжнародного конгресу українських економістів (м. Львів, 22–26 травня 2000 р.), ч. I. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2000. – С. 192–195.

11. Карпінський Б. А. Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння : монографія / Б. А. Карпінський. – Львів : Логос, 2005. – 496 с

12. Карпінський Б. А. Фінансово-ресурсні втрати України від дій держави-анексора (Частина I) / Б. А. Карпінський, В. О. Григоренко, О. Б. Карпінська // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.5. – С. 199–208.

13. Карпінський Б. Транспортна система України в контексті європейської інтеграції / Б. Карпінський, Б. Макух // Економіка України. – 1998. – № 7. – С. 17–23.

14. Халатур С. М. Особливості механізму функціонування інвестиційного ринку в Україні / С. М. Халатур // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2013. – № 4. – С. 121–124.

15. George W. H. The impact of local Decentralization on Economic Growth: Evidence from U. S. Countries / W. H. George, S. T. Mehmet // Journal of Regional Science. – February 2011. – Volume 51. – Issue 1. – P. 47–64.

16. Heyets V. Modernization in the System «Society – State – Economy» / V. Heyets // Journal of European Economy. – September 2014. – Vol. 13 (No. 3). – P. 221–234.

17. Karpinski B. Influence of global financial challenges on balanced state financial system / B. Karpinski // Rynek kapitałowy a koniunktura gospodarcza 2010: perspektywa makroekonomiczna / Pod redakcją Andrzeja T. Szablewskiego, Marka Martina: monografie. – Łódź : Politechnika Łódzka, 2011. – S. 85–106.

18. Laboutkova S. The Influence of Decentralization on the Economic Development Gap Between Regions // Conference: The 6th International Days of Statistics and Economics, Volume: 1, January 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.researchgate.net/publication/259973584_The_Influence_of_Decentralization_on_the_Economic_Development_Gap_Between_Regions

19. Maksymiv D. Y. Formation of the investment growth financial mechanism / D. Y. Maksymiv // Економічний простір. – 2015. – № 95. – С. 139–145.

20. Spina N. Decentralisation and political participation: An empirical analysis in Western and Eastern Europe / N. Spina // International Political Science Review, Revue internationale de science politique. – September 1, 2014. – P. 448–462.

21. Wayne M. M. China's Economic Rise: History, Trends, Challenges, and Implications for the United States / M. M Wayne. – October 21, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.fas.org/sqp/crs/row/RL33534.pdf>

REFERENCES

Amosha, O., and Burkynskiy, B. "Instytutsionalne ta resursne zabezpechennia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy" [Institutional and resource support for economic development of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1 (2006): 89-91.

Bandurka, A. M., Lekar, S. I., and Nosova, O. V. *Inostrannyye investitsii v regiony Ukrainy* [Foreign investment in regions of Ukraine]. Kharkiv: Zolotaya milya, 2013.

Chuhunov, I. Ya. et al. *Derzhavne finansove rehuliuвання ekonomichnykh peretvoren* [State financial regulation of economic transformation]. Kyiv: KNTEU, 2015.

Drabovskyi, A. H. "Lizynh yak alternatyvna forma finansuvannia ta investuvannia v suchasnykh umovakh" [Leasing as an alternative form of financing and investment in modern conditions]. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU*, no. 3 (69) (2012): 60-66.

George, W. H., and Mehmet, S. T. "The impact of local Decentralization on Economic Growth: Evidence from U. S. Countries". *Journal of Regional Science*, vol. 51, no. 1 (2011): 47-64.

Heiets, V. M. *Suspilstvo, derzhava, ekonomika: fenomenolohiia vzaiemodii ta rozvytku* [Society, state, economy: phenomenology interaction and development]. Kyiv, 2009.

Honcharov, V. M. et al. *Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu derzhavnoi stratehii rozvytku investytsiinoho potentsialu rehionu* [Formation of the organizational-economic mechanism of the state strategy of development of investment potential of the region]. Luhansk: Noulidzh, 2012.

Heyets, V. "Modernization in the System «Society – State – Economy»". *Journal of European Economy*, vol. 13, no. 3 (2014): 221-234.

Karpinskyi, B. A. "Finansovo-podatkovyi mekhanizm investytsiinoho zrostannia" [Financial and tax mechanism of investment growth]. In *Nauchnye otvety na vyzovy sovremennosti: ekonomika*. Odesa: KUPRYENKO S. V., 2016.

Karpinskyi, B. A. "Rekonstruktsiia i tekhnichne pereozbroєnnia vyrobnytstva - osnova ekonomichnoho rozvytku Ukrainy" [Reconstruction and technical re-equipment of production – the basis of economic development of Ukraine]. *Ukraina v XXI stolitti: kontseptsii ta modeli ekonomichnoho rozvytku. Part 1*. Lviv: Instytut regionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2000.192-195.

Karpinskyi, B. A. *Zbalansovanist finansovoi systemy: metodolohiia, otsinka, porivniannia* [A balanced financial system: methodology, evaluation, comparison]. Lviv: Lohos, 2005.

Karpinskyi, B. A., Hryhorenko, V. O., and Karpinska, O. B. "Finansovo-resursni vtraty Ukrainy vid dii derzhavy-aneksora" [Financial and resource losses of Ukraine from the actions of the country-annexor]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 24. 5 (2014): 199-208.

Karpinskyi, B., and Makukh, B. "Transportna sistema Ukrainy v konteksti ievropeiskoi intehratsii" [The transport system of Ukraine in context of European integration]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 7 (1998): 17-23.

Khalatur, S. M. "Osoblyvosti mekhanizmu funktsionuvannia investytsiinoho rynku v Ukraini" [Features of the mechanism of functioning of investment market in Ukraine]. *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, no. 4 (2013): 121-124.

Karpinskyi, B. A. "Ctrategiologiia razvitiya ekonomicheskoy systemy gosudarstva: osnovy, finansovyye vyzovy, disproportsii" [Strategy development of the economic system of the state: the basics, financial challenges, imbalances]. In *Finansovoye upravleniye razvitiyem ekonomicheskikh sistem*, 269-289. Novosibirsk: SIBPRINT, 2012.

Karpinski, B. "Influence of global financial challenges on balanced state financial system". In *Rynek kapitałowy a koniunktura gospodarcza 2010: perspektywa makroekonomiczna*, 85-106. Lodz: Politechnika Lodzka, 2011.

Laboutkova, S. "The Influence of Decentralization on the Economic Development Gap Between Regions" https://www.researchgate.net/publication/259973584_The_Influence_of_Decentralization_on_the_Economic_Development_Gap_Between_Regions

Maksymiv, D. Ya. "Formation of the investment growth financial mechanism". *Ekonomichnyi prostir*, no. 95 (2015): 139-145.

Spina, N. "Decentralisation and political participation: An empirical analysis in Western and Eastern Europe". *International*

Political Science Review, Revue internationale de science politique, September 1 (2014): 448-462.

Vlasiuk, O. S. "Shliakhom detsentralizatsii: vyklyky, ryzyky ta priorityety reformuvannia rehionalnoho rozvytku v Ukraini" [Through decentralization: challenges, risks and priorities of re-

forming of regional development in Ukraine]. *Rehionalna ekonomika*, no. 1 (2015): 5-18.

Wayne, M. M. "China's Economic Rise: History, Trends, Challenges, and Implications for the United States". <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33534.pdf>

УДК 338.242:338.45

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ ТА РИНКУ ПРОДАЖУ АВТОМОБІЛІВ В УКРАЇНІ

© 2016 ШЕВЧЕНКО І. Ю.

УДК 338.242:338.45

Шевченко І. Ю. Механізм державного регулювання розвитку автомобілебудування та ринку продажу автомобілів в Україні

У статті представлено комплексну характеристику механізму державного регулювання розвитку автомобілебудування та ринку продажу автомобілів в Україні за такими його складовими: ієрархічна система органів державної влади та їх повноваження, методи та нормативно-правова база державного регулювання розвитку автомобілебудування та ринку продажу автомобілів. Виявлено, що основними органами державної влади, що регулюють розвиток автомобілебудування та ринку продажу автомобілів в Україні, є: на макрорівні – Верховна Рада України, Президент України та Кабінет Міністрів України, на мезорівні – місцеві державні адміністрації у містах і районах та органи місцевого самоврядування. Ідентифіковано правові, адміністративні, економічні та соціально-психологічні методи державного регулювання розвитку автомобілебудування та ринку продажу автомобілів. Систематизовано нормативно-правове підґрунтя розвитку вітчизняного автомобілебудування та національного ринку продажу автомобілів. Рекомендовано в подальшому реалізовувати мікро-, а не макроекономічний підхід до державного регулювання розвитку автомобілебудування та ринку продажу автомобілів в Україні.

Ключові слова: державне регулювання, автомобілебудування, ринок продажу автомобілів.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 30.

Шевченко Інна Юріївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства, Харківський національний автомобільно-дорожній університет (вул. Ярослава Мудрого, 25, Харків, 61002, Україна)

E-mail: shevchenko.khnadu@gmail.com

УДК 338.242:338.45

Шевченко И. Ю. Механизм государственного регулирования развития автомобилестроения и рынка продажи автомобилей в Украине

В статье представлена комплексная характеристика механизма государственного регулирования развития автомобилестроения и рынка продажи автомобилей в Украине по таким его составляющим: иерархическая система органов государственной власти и их полномочия, методы и нормативно-правовая база государственного регулирования развития автомобилестроения и рынка продажи автомобилей. Вывявлено, что основными органами государственной власти, регулирующими развитие автомобилестроения и рынка продажи автомобилей в Украине, являются: на макроуровне – Верховная Рада Украины, Президент Украины и Кабинет Министров Украины, на мезоуровне – местные государственные администрации в городах и районах, а также органы местного самоуправления. Идентифицированы правовые, административные, экономические и социально-психологические методы государственного регулирования развития автомобилестроения и рынка продажи автомобилей. Систематизирована нормативно-правовая база развития отечественного автомобилестроения и национального рынка продажи автомобилей. Рекомендовано в дальнейшем реализовывать микро-, а не макроекономический подход к государственному регулированию развития автомобилестроения и рынка продажи автомобилей в Украине.

Ключевые слова: государственное регулирование, автомобилестроение, рынок продажи автомобилей.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Библ.:** 30.

Шевченко Инна Юрьевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики предприятия, Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет (ул. Ярослава Мудрого, 25, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: shevchenko.khnadu@gmail.com

UDC 338.242:338.45

Shevchenko I. Yu. The Mechanism for the Public Regulation of the Automobile Production Development and the Car Sales Market in Ukraine

The article presents a comprehensive characterization of the mechanism for the public regulation of the automobile production development and the car sales market in Ukraine by its components: the hierarchical system of the State power authorities and their responsibilities, methods and legal framework of the public regulation of the automobile production development and the car sales market. It is found that the main public authorities regulating the automobile production development and the car sales market in Ukraine are: at the macro level – the Verkhovna Rada of Ukraine, the President of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine, at the meso level – local public administrations in cities and regions, as well as local self-governing authorities. The legal, administrative, economic, and socio-psychological methods of the public regulation of the automobile production development and the car sales market have been identified. The legal framework for development of the domestic automobile production and the national car sales market has been systematized. It has been recommended in the future to implement the micro-economic rather than macro-economic approach to the public regulation of the automobile production development and the car sales market in Ukraine.

Keywords: public regulation, automobile production, car sales market.

Fig.: 2. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 30.

Shevchenko Inna Yu. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Economics of Enterprise, Kharkiv National Automobile and Highway University (25 Yaroslava Mudroho Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: shevchenko.khnadu@gmail.com